

JAG
VILL
VETA

ŽELIM ZNATI

– ŠTA TREBAM REĆI
SVOM DJETETU?

Informacije za vas koji ste roditelj i živite
sa zaštićenim ličnim podacima

SADRŽAJ

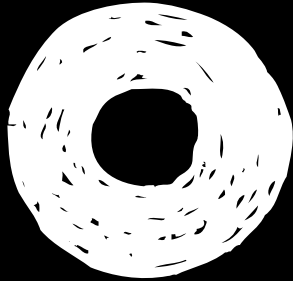
Uvod	5
Zaštićeni lični podaci	6
Djeca sa zaštićenim ličnim podacima	7
Prava djeteta	8
Šta govore djeca	9
Šta djeci treba reći	11
Oprostiti se	13
Plan u slučaju opasnosti	14
Kada dijete odrasta	15
O internetu	17
Zatražite pomoć drugih	18
Više informacija od Državnog organa za zaštitu prava žrtava krivičnog djela (Brottsoffermyndigheten)	19

UVOD

U dobivanju informacija o svojoj situaciji, djeca zavise od odraslih. Zato je Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog djela odlučio ovu brošuru namijeniti vama roditeljima. Kao roditelju, ova brošura vam daje savjete o tome kako ćete svom djetetu olakšati život sa zaštićenim ličnim podacima. Brošura je nastala u saradnji sa Ombudsmanom za djecu (Barnombudsmannen).

U Švedskoj oko 4 000 djece živi sa zaštićenim ličnim podacima. Većina te djece ima zaštićene lične podatke jer su jedan ili oba roditelja bila izložena nasilju i opasnosti. Bez obzira na to da li je dijete neposredno izloženo opasnosti ili ne, na njegov život utiče to što živi sa zaštićenim ličnim podacima.

ZAŠTIĆENI LIČNI PODACI

Postoje različiti nivoi zaštite. U nekim slučajevima dovoljno je obilježiti lične podatke kao povjerljive (sekretessmarkering) za vrijeme kraćeg perioda, dok su u nekim slučajevima potrebni izmišljeni lični podaci do kraja života.

- Obilježavanje ličnih podataka kao povjerljivih (sekretessmarkering) podrazumijeva označavanje u matičnoj evidenciji građana, koje signalizira da se podaci o određenoj osobi ne smiju davati bez posebne provjere. Obilježavanje ličnih podataka kao povjerljivih se, po pravilu, provjerava svake godine.
- Pravo ostati upisan na staroj adresi (kvarskrivning) podrazumijeva da se osoba koja je izložena opasnosti seli na drugu adresu, ali ostaje upisana na

starom mjestu i poštu dobiva preko Porezne uprave (Skatteverket). Pravo ostati upisan na staroj adresi vrijedi najviše tri godine odjednom.

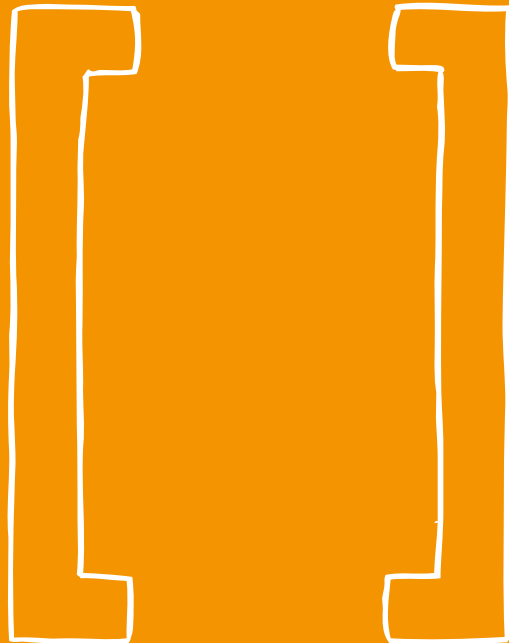
- Izmišljeni lični podaci (fingerade personuppgifter) su najviši nivo zaštite i podrazumijevaju dobivanje posve novog identiteta, s novim imenom i matičnim brojem.

Mnogi sami zahtijevaju zaštićene lične podatke od Porezne uprave, dok drugi zaštitu dobivaju nakon kontakta s policijom.

Na **www.skatteverket.se** postoje informacije o tome kako podnijeti zahtjev za zaštitu ličnih podataka. To je moguće i pozivom na broj **0771-567 567**.

DJECA SA ZAŠTIĆENIM LIČNIM PODACIMA

Djeca često dobivaju zaštićene lične podatke jer ih ima jedan od roditelja. Roditelji, na primjer, mogu biti u ugroženi zbog posla ili zbog toga što su svjedočili u nekom sudskom postupku. Najčešća je izloženost nasilju od strane bliskih osoba, kada opasnost predstavlja neko od članova porodice ili neko blizak. Djeca mogu biti izložena nasilju i od strane jednog ili oba roditelja ili grupe srodnika.

PRAVA DJETETA

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni sporazum koji je potpisala Švedska. Konvencija se bavi pravima koja djeca imaju, bez obzira na pol, porijeklo, religiju ili invalidnost. Djeca imaju pravo na posebnu brigu i zaštitu jer su često ranjivija.

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

se zasniva na četiri osnovna načela:

- da sva djeca imaju ista prava
- da se najbolji interes djeteta uzima u obzir kod donošenja svih odluka
- da sva djeca imaju pravo na život i razvoj
- da sva djeca imaju pravo iskazati svoje mišljenje, kao i na uvažavanje svog mišljenja.

Prema Konvenciji o pravima djeteta, djeca imaju pravo biti zaštićena od svih vidova tjelesnog i psihološkog nasilja, zanemarivanja i seksualnog zlostavljanja.

Konvencija skreće pažnju i na to da djeca izložena nasilju imaju pravo dobiti podršku i pomoć.

Sva djeca imaju pravo odrastati bez nasilja. Dijete, ili neko drugi iz porodice izložen nasilju, ima pravo na sigurnost i zaštitu. Zaštićeni lični podaci trebaju djeci i odraslima pružiti sigurnost i zaštitu od daljeg nasilja. Kada porodica dobije zaštitu ličnih podataka, djeca imaju pravo učestvovati i dobiti informacije o tome šta se događa, i kada su mala. To roditelje stavlja pred velike izazove. Šta treba reći djeci? Koliko djeca mogu razumjeti? Kako izbjeći da se djeca prestraše?

ŠTA GOVORE DJECA?

Djeca je teško živjeti izložena opasnosti i mnoga se zato osjećaju uznemireno i prestrašeno. Zaštićeni lični podaci mogu pružiti sigurnost koja umanjuje strah.

»U POČETKU JE BILO VEOMA TEŠKO OSLOBODITI SE STRAHA. NOĆU UOPĆE NISAM MOGLA SPAVATI. TO JE BILO VEOMA MUČNO.«

Ebba¹

»OSJEĆAM SE VEOMA SIGURNO SA ZAŠTIĆENIM IDENTITETOM. STVARNO SE TAKO OSJEĆAM. TO JE VEOMA LIJEP OSJEĆAJ.«

Rebecka¹

Zaštićeni lični podaci mogu uzrokovati i puno problema, posebno kad dijete poraste. Mnoga djeca doživljavaju da ne znaju šta mogu pričati svojim drugovima. Može biti teško znati šta reći drugovima kada žele doći kod vas kući i igrati se s vašim djetetom. Uobičajeno je da se djeca sa zaštićenim ličnim podacima osjećaju osamljeno i da se plaše da ne budu otkrivena.

»NE ŽELIM PUNO VREMENA PROVODITI S DRUGOVIMA JER NE ŽELIM DA MI SE POSTAVLJAJU PITANJA I SLIČNO. TO MNOGO UTIČE NA MENE.«

Sofia¹

Djeca i mladi često doživljavaju da odrasli u školi, u okviru zdravstvene zaštite i u mnogim drugim organima državne uprave ne znaju kako je to živjeti sa zaštićenim ličnim podacima.

»ČINI SE KAO DA U ŠKOLI I NA DRUGIM MJESTIMA UOPĆE NEMAJU EVIDENCIJU O TOME.«

William¹

¹ Svi citati su preuzeti iz izvještaja ombudsmana za djecu «Nezaštićen» (Oskyddad).

ŠTA DJECI TREBA REĆI?

Može biti teško znati koliko djetetu treba reći i ne postoje uopćeni savjeti koji odgovaraju svima. Šta treba reći djetetu je individualna stvar koja se mora prilagoditi situaciji, ali postoji nekoliko stvari koje trebate imati na umu:

Pričajte direktno s djetetom. Odvojite vrijeme da djetetu objasnite šta se događa. Djeca opažaju kad su roditelji prestrašeni i zabrinuti, i često čuju kada roditelji međusobno razgovaraju. Ako niko ne priča s djetetom, postoji veliki rizik da dijete samo nađe objašnjenja za ono se događa. Djeca tada mogu postati još prestrašenija, zbunjenija i osamljenija. Znati šta se događa, često daje osjećaj sigurnosti.

Razgovarajte o onome što su djeca doživjela.

Kada djeca dožive prijetnje i nasilje, često o tome puno razmišljaju. Razgovor s odraslom osobom učiniće da se djeca osjećaju sigurnije i omogućiće im da podijele svoja iskustva s nekim. Također će dobiti priliku da postavljaju pitanja. Ako je dijete izloženo nasilju ili je vidjelo prijetnje i nasilje, dobro je reći djetetu da se selite na sigurno mjesto. Djeca imaju pravo znati da su zaštićena od nasilja.

PRIMJER:

– Sada se selimo i nećemo reći Henriku gdje živimo kako nas ne bi mogao naći i tući ponovo.

PRIMJER:

– U svađi sam s nekoliko odraslih osoba i ne želim da te osobe dođu kod nas kući. Zato nikome nećemo reći u koji se grad selimo.

Izbjegavajte zastrašujuće detalje. Nemojte pričati detalje o nasilju ili opasnostima za koje dijete ne zna. To može zastrašiti dijete. Međutim, djeci je potrebno dovoljno informacija kako bi razumjela zašto ne trebaju govoriti gdje žive.

Izbjegavajte laži. Nekad je potrebno zaštititi djecu od onoga što ih plaši ili od onoga što su suviše mala da bi razumjela. Imajte na umu da djeca rastu. Kada porastu, imaju pravo znati više. Biće teško ako im je rečeno nešto što nije istina. Javlja se rizik da se osjete iznevjereno i prevareno. Umjesto toga, recite dio istine i postupno, kako dijete raste, dopunite priču detaljima i informacijama.

Podržite dijete, dijete ne treba podržavati vas. Mnogoj djeci veoma je stalo da utješe i podrže svoje roditelje. To je suviše velika odgovornost za njih. Pobrinite se da imate nekoga za razgovor o svojim brigama i strahovima.

Zaštitite djecu od "razgovora za odrasle" . Kada razgovarate s drugim odraslima o svojim iskustvima s prijetnjama ili nasiljem, potrudite se da dijete ne čuje razgovor. Za dijete može biti zastrašujuće da čuje priču, a da ne razumije sve ili da nema priliku postavljati pitanja.

OPROSTITI SE

Mala djeca trebaju učestvovati u onom što se događa u njihovom životu. Kada se selite, bilo bi najbolje da djeca to saznaju na vrijeme. Ako ima vremena, dobro je oprostiti se od kuće, drugova i komšija, vrtića i igrališta.

Može se dogoditi i da nema vremena za opraštanje kada porodica bježi i dobiva zaštićene lične podatke. Nekad nije moguće ponijeti dječje stvari i možda se mora prekinuti kontakt s drugovima, s predškolskim, sa porodicom i prijateljima. To nije najbolje za dijete, ali nekad nema izbora. Vaša sigurnost i sigurnost vašeg djeteta uvijek su najvažniji.

Pokušajte ponijeti sa sobom stvari koje su važne djetetu. Dobro je ako se prilikom selidbe mogu ponijeti stvari koje su djetetu važne, na primjer igračke, knjige, roba i namještaj. Fotografije su također često veoma važne. Ponekad je moguće vratiti se i posjetiti ljude koje volite.

Ako ne možete imati kontakt s prijateljima i porodicom, dobro je pokušati naći uspomene, kao što su fotografije, snimke i stvari koje podsjećaju na ono što ste radili zajedno. To može pomoći djetetu.

Oprostite se ako je moguće. Ako je moguće kontaktirati predškolsko na siguran način, može biti dobro zatražiti pozdravljanje za svoje dijete. Audio ili video snimke s drugovima i učiteljicom, crteži i fotografije, mogu djetetu puno značiti.

PLAN U SLUCAJU OPASNOSTI

Kada je dijete ili neki drugi član porodice izložen opasnosti, mora postojati plan šta učiniti ako se nešto dogodi. Na šta okruženje može biti spremno? Šta dijete može samo učiniti?

Mnoge predškolske ustanove i škole sastavljaju poseban plan djelovanja za djecu sa zaštićenim ličnim podacima. Tu se upisuje od čega je dijete zaštićeno, ko treba znati da dijete ima zaštićene lične podatke, da li je djetetu potrebna dodatna podrška kao i svi praktični detalji o tome kako zaštita treba funkcionirati. Obavijestite predškolsko i školu o tome, ako nisu upoznati sa situacijom!

Na **www.skolverket.se** se nalazi vodič pod nazivom Mladi sa zaštićenim ličnim podacima (Unga med skyddade personuppgifter). Možete se sami odlučiti želite li pričati o svojoj situaciji, na primjer prijateljima

i komšijama. Postoji rizik da oni koji saznaju, to pričaju dalje, ali da drugi ljudi znaju može predstavljati i zaštitu. Često možete reći dovoljno da dobijete pomoć ako se nešto ozbiljno dogodi, a da ne ispričate cijelu svoju priču ili da ne kažete da živite sa zaštićenim ličnim podacima. Recite, na primjer, svojim komšijama da želite da pozovu policiju ako čuju svađu ili vrištanje iz vaše kuće.

Ako dijete otkrije da ste pod zaštitom. Može se dogoditi da se dijete zaboravi i kaže gdje živite. Moguće je i da dijete pod pritiskom otkrije da živite pod zaštitom. Bez obzira na razlog, važno je ne kriviti dijete jer je nešto ispričalo. Čak i ako to znači povećan rizik za porodicu i razlog za novo seljenje, važno je da dijete ne osjeća krivicu jer je uzrokovalo takvu situaciju. Razgovarajte s djetetom, recite mu da se takve stvari događaju, te da nije njegova krivica što se morate ponovo seliti. Mnoga djeca osjećaju krivicu i kad im niko ne kaže da su kriva. Razgovorom o tome, možete, kao odrasla osoba, osloboditi dijete odgovornosti.

KADA DIJETE ODRASTA

Nivo zrelosti djeteta u različitim godinama je individualan, zbog čega je teško dati opće savjete o tome šta i kada deci treba pričati o zaštiti. Bez obzira na zrelost djeteta, važno je pružati mu informacije u skladu s tempom odrastanja, tako da se dijete može snalaziti u različitim životnim situacijama.

Od 0 do 3 godine: Djeca uvijek uz sebe imaju odraslu osobu. Zaštitite dijete i uvjerite se da je sigurno. Razgovarajte s predškolskom ustanovom i uvjerite se da postoji plan djelovanja.

Od 3 do 6 godina: Djeca imaju više kontakata s drugim odraslim osobama i djecom. Shvataju više i potrebne su im informacije. Uključite dijete u plan djelovanja predškolske ustanove. Razmislite o tome šta želite da roditelji djetetovih drugova znaju.

Od 6 godina, pa naviše: Djeca školske dobi preuzimaju sve više i više odgovornosti. Škola postavlja nove zahtjeve i to ponekad predstavlja problem. Uvjerite se da postoji plan djelovanja i da se taj plan, zajedno sa djetetom, obnavlja svakog polugodišta. Djeca često imaju aktivnosti u slobodno vrijeme, odlaze kod drugova, možda spavaju van kuće. Šta vrijedi za vaše dijete? Ko treba znati? Šta dijete može reći drugima?

Na putu ka tinejdžerskom uzrastu

Kada se djeca približavaju tinejdžerskom uzrastu, raste njihova potreba da budu informirana i da učestvuju u odlučivanju. Tinejdžer mora sam donositi mnogo ličnih odluka koje se tiču drugova, djevojke ili dečka, slobodnog vremena ili učenja. Tinejdžeri sa zaštićenim ličnim podacima se suočavaju s mnogim složenim izborima i rijetko se mogu obratiti vršnjacima i odraslima za savjet. Okolina, jednostavno, ne zna dovoljno o tome kako je živjeti izložen

opasnosti. Možda ne znaju ni da je tinejdžer izložen opasnosti i da ima zaštićene lične podatke.

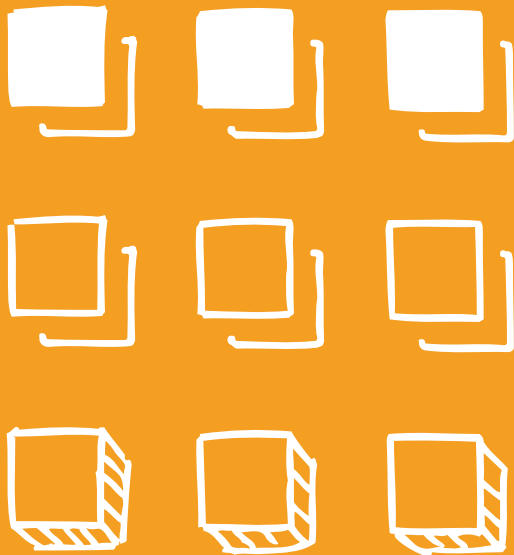
Kao roditelj, vi ste veoma važni. Vi ste onaj ko može davati savjete i pričati zašto je važno biti posebno pažljiv kada se imaju zaštićeni lični podaci. Vi ste i osoba koja postavlja pravila i granice. Tinejdžeru treba omogućiti da postavlja pitanja i razgovara o pravilima koja postaje suviše teško pratiti, jer se u suprotnom javlja rizik od kršenja pravila u tajnosti. Zajedno možete doći do najboljih pravila za svoju porodicu.

Neka od važnih pitanja su na primjer kome tinejdžeri mogu pričati, sport i aktivnosti u slobodno vrijeme, dopunski posao, društvene mreže i internet.

O INTERNETU

Internet je važan dio života većine mladih ljudi. Oni se družu, rade domaće zadaće, traže informacije, slušaju muziku, igraju igrice, gledaju filmove i kupuju stvari. Ali internet može biti opasno mjesto ako živite pod prijetnjom jer identitet može biti otkriven. Djeca sa zaštićenim ličnim podacima ne mogu koristiti internet na isti način kao i ostali, i trebaju naučiti kako koristiti internet na siguran način, prije nego što ga mogu koristiti samostalno. To znači da morate početi rano, ako je moguće u vrijeme polaska u školu.

ZATRAŽITE POMOĆ DRUGIH

Zaštićeni lični podaci postavljaju dodatne zahtjeve pred cijelu porodicu. Ako vam je teško razgovarati sa svojim djetetom ili odgovarati na pitanja koja dijete postavlja, možete dobiti pomoć van porodice. Isto vrijedi i ako dijete ima mučna sjećanja ili simptome nakon doživljavanja nasilja ili prijetnji. Mnoga djeca misle da je lijepo razgovarati s odraslom osobom izvan porodice koja ima obavezu čuvanja tajne.

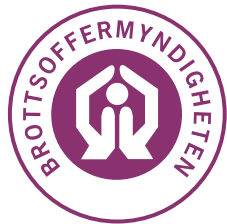
Školska zdravstvena zaštita, služba socijalne zaštite ili dežurna služba za žene, mogu vam pomoći u dobivanju podrške u vidu razgovora tamo gdje živite.

VIŠE INFORMACIJA OD DRŽAVNOG ORGANA ZA ZAŠTITU PRAVA ŽRTAVA KRIVIČNOG DJELA

Na **www.jagvillveta.se** postoje informacije za djecu koja imaju zaštićene lične podatke. Na ovoj web strani postoje i informacije za djecu o krivičnim djelima, pravima, podršci i pomoći.

Na **www.brottsoffermyndigheten.se** postoje informacije na više jezika o pravima žrtava krivičnog djela, o sudskom procesu, kao i kontakt podaci drugih organa državne uprave i neprofitnih organizacija.

Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog djela (**brottsoffermyndigheten**) rado odgovara na pitanja o naknadi u vezi s krivičnim djelom. Pozovite uslužni telefon državnog organa **090-70 82 00**, i razgovarajte sa referentom u odjelu za štetu prouzrokovanu krivičnim djelom.

BROTTSOFFERMYNDIGHETEN

Box 470, 901 09 Umeå

Tel: 090-70 82 00

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se

www.rattegangsskolan.se

www.jagvillveta.se